

O‘ZBEKISTONDA YOSHLARGA OID DAVLAT SIYOSATINING AHAMIYATI HAQIDA

Sharipova Fotima

Alisher Navoiy nomidagi o‘zbek tili va adabiyot universiteti

Sotsiologiyasi yo‘nalishi I-bosqich talabasi

Annotatsiya: O‘zbekiston Respublikasi mustaqillik yillaridan boshlab yoshlarni har tomonlama qo‘llab-quvvatlash, ularning huquq va manfaatlarini himoya qilish, jamiyatda munosib o‘rin egallashini ta‘minlash borasida keng ko‘lamli islohotlarni amalga oshirib kelmoqda. Har qanday jamiyat taraqqiyotiga kafolat bo‘ladigan eng muhim omil bu – yosh avlod ekanligini anglash, ularni sog‘lom, bilimli va barkamol qilib tarbiyalash davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biriga aylangan. Yoshlarga oid davlat siyosati mamlakat rivojining asosiy harakatlantiruvchi kuchlaridan biri bo‘lib, mustahkam huquqiy asos va strategik dasturlar orqali yoshlar hayotiga bevosita ta‘sir etib kelmoqda.

Kalit so‘zlar: yoshlar taraqqiyoti, davlat dasturlari, innovatsiya, bandlik, ta‘lim, tadbirkorlik, huquqiy himoya, psixologik qo‘llab-quvvatlash, ilm-fan, sog‘lom turmush tarzini targ‘ib etish.

O‘zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi va amaldagi boshqa qonun hujjatlarida yoshlarning huquq va erkinliklari, ularning jamiyatdagi o‘rni to‘liq e‘tirof etilgan. Yoshlarga oid bir qator davlat dasturlari, farmon va qarorlar qabul qilinib, mazkur sohada samarali va tizimli ishlar amalga oshirilmoqda. Yangi O‘zbekiston taraqqiyot strategiyasida ham yoshlar bilan ishlash, ularning salohiyatini yuzaga chiqarish va har tomonlama qo‘llab-quvvatlash masalasi eng dolzarb mavzular sirasiga kiradi. Ushbu siyosatning asosiy maqsadi – yoshlarning huquqini himoya qilish, ularni zamonaviy bilim va kasb-hunarlar bilan qurollantirish, ularning intellektual va ma‘naviy saviyasini oshirish hamda jamiyatda munosib o‘rin egallashiga erishishdan iborat. Yoshlarga oid davlat siyosati mamlakatda barcha sohada amalga oshirilayotgan islohotlarning bosh harakatlantiruvchi kuchi bo‘lib, yoshlarning ilmga chanqoqligini oshirish, ularni mustaqil fikrli, zamonaviy bilim va kasb-hunarga egalik qiladigan yetuk shaxslar bo‘lib shakllanishiga, umuman olganda, jamiyat taraqqiyotining yangi bosqichiga olib chiqishga xizmat qilmoqda. O‘zbekiston Respublikasida yoshlarni har tomonlama qo‘llab-quvvatlash mexanizmlari yaratilib, davlat tomonidan katta e‘tibor berilmoqda. Mamlakatda yoshlarga oid siyosat xalq manfaatlarini, taraqqiyot va yuksalishga qaratilgan strategik maqsadlar asosida shakllanmoqda [1].

Yoshlarni ijtimoiy himoya qilish, ularning bandligini ta‘minlash, huquqiy madaniyatini yuksaltirish, turli sohalarda o‘z salohiyatini to‘liq namoyon qilish

imkoniyatini yaratish borasida bir qator muhim huquqiy va amaliy ishlar amalga oshirilmoqda. O'zbekiston yurtimiz kelajagi sifatida baholanadigan yoshlar tarbiyasiga katta e'tibor qaratib kelmoqda. Mamlakatda yoshlar tashkilotlari, turli muassasalar, ta'lim va ilmiy muassasalar, sport va madaniyat maskanlari ish faoliyatini samarali yo'lga qo'yilgan. Mazkur siyosatning asosiy maqsadi yoshlarni sog'lom avlod etib tarbiyalash, ularning zamonaviy kasb-hunarga egalik qilishini ta'minlash, intellektual va ijodiy salohiyatini ro'yobga chiqarish, ularning siyosiy, iqtisodiy va ijtimoiy faolligini oshirish, jamiyatda o'z o'rnini topishga ko'maklashishdan iborat. Davlat siyosatining yoshlarga oid yo'nalishlari zamonaviy bilim va kasb-hunarga ega, mustaqil fikrlaydigan, vatanparvar, vijdonli va mas'uliyatli yoshlarni tarbiyalab yetishtirishga qaratilgan. Bu jarayon doirasida yoshlarni ilm-fan, madaniyat, san'at, sport, tadbirkorlik va texnologiyalar sohasida o'z iste'dodini namoyon etishiga keng imkoniyatlar ochilmoqda. Yurtimizda amalga oshirilayotgan ilmiy – startap loyihalari, grant tizimlari, innovatsion texnoparklar va zamonaviy texnologik markazlar keng ko'lamli imkoniyatlarni yaratmoqda. Yoshlarda kasbga yo'naltirish, tadbirkorlik ko'nikmalarini oshirish va tadbirkorlikni rivojlantirish uchun zamonaviy startaplar va inkubatsiya markazlari faoliyat ko'rsatmoqda [2].

Ta'lim tizimi sohasida ham yoshlarga oid davlat siyosati, eng avvalo, bilim oluvchilar manfaatlari, amaliy bilim va zamonaviy kasb-hunarlarni egallash istagini to'liq qondirish, ularning norasmiy ta'limdan foydalanish imkoniyatini yaratishga qaratilgan. Maktablar, oliy va o'rta-maxsus ta'lim muassasalari, kasb-hunar markazlarida, zamonaviy IT parklar va turli inkubatorlarda yoshlarga amaliy hamda nazariy bilimlar berish tizimi yanada takomillashmoqda. Bu esa yoshlarni zamon bilan hamnafas bo'lishga, global talablarga mos raqobatbardosh, zamonaviy kasb egalariga aylanishiga xizmat qilmoqda. Shu bilan birga, mamlakatda yoshlar bandligini oshirish, ularni ish bilan ta'minlash, tadbirkorlik va xususiy sektor rivojiga jalb qilish bo'yicha yangi mexanizmlar joriy etilmoqda. Yoshlar tadbirkorligiga doir grant va imtiyozli kreditlar, bepul o'quv kurslari va kasb-hunar maktablari tashkil etilgan. Ular orqali yoshlarning o'z biznesini ochishi, yangi ish o'rinlari yaratishi, mamlakat iqtisodiyotiga hissa qo'shishi uchun qulay shart-sharoitlar yaratilmoqda. Eng muhimi, yoshlar o'zining salohiyati va intilishlariga ko'ra, turli sohalarda yetakchi bo'lish imkoniga ega bo'lmoqda. O'zbekiston Respublikasida yoshlarga oid davlat siyosatining muhim ahamiyati shundaki, u ijtimoiy-iqtisodiy, madaniy, ma'naviy, ilmiy va siyosiy sohalarni puxta uyg'unlashtirilgan holda rivojlantirishga xizmat qiladi. Yurtimizda yoshlarga oid davlat siyosatini shakllantirish va amalga oshirish borasida yirik davlat dasturlari, konsepsiyalar, milliy harakat dasturlari ishlab chiqilib, izchil amalga oshirilmoqda. "Yoshlar – kelajagimiz", "Yoshlar yetakchisi", "Yoshlar daftari" kabi turli ijtimoiy dasturlar orqali yoshlarning ehtiyoj va talablariga mos ko'mak tizimi yaratilgan. Mamlakatimizda yoshlarning huquqiy ongi va

madaniyatini oshirish, jinoyatchilik va huquqbuzarliklarning oldini olish, sog'lom turmush tarzini shakllantirishga alohida e'tibor qaratilgan [3].

Mamlakat rahbariyati tomonidan yoshlarga oid siyosatga ustuvor ahamiyat berilib, doimiy ravishda islohotlar amalga oshirilmoqda. Yoshlarga oid siyosat jamiyatda innovatsion fikrlash, zamonaviy dunyoqarash, so'z va fikr erkinligini barkamol shaxs sifatida shakllanishida muhim o'rin tutadi. Yoshlar siyosati zamon bilan hamnafas yangi avlodni yetishtirishga qaratilgan, davlat va jamiyat o'rtasida ko'prik bo'lib xizmat qiladi. Davlat siyosati doirasida yoshlar uchun davlat stipendiyalari, ilmiy grantlar, xorijdagi ilg'or tajribalarni o'rganish uchun stipendiyalar ajratilishi, xususiy sektor va davlat tomonidan turli ko'mak choralari ko'rilishi ushbu siyosatning samarasini ko'rsatmoqda. O'zbekiston yoshlar siyosati bo'yicha Markaziy Osiyo mintaqasida ilg'or tajribaga ega bo'lib, keng ko'lamli loyihalar, xalqaro hamkorlik, rivojlangan mamlakatlar tajribasini o'rganish orqali yoshlarning global muammolarni hal etishga jalb etilishi, ularning raqobatbardosh kadrlar bo'lib yetishishini ta'minlamoqda. Davlat siyosati yoshlarni jamiyatning faol, tashabbuskor va ilg'or qatlamiga aylantirishni ko'zda tutadi. Mamlakat taraqqiyotida yoshlarning ishtiroki va ularga bo'lgan e'tibor O'zbekistonning istiqbolini, kelajagini kafolatlaydi. Yurtimizda yoshlarga oid davlat siyosatining uzviy qismi sifatida ularning og'irini yengil qilish, kam ta'minlangan va muhtoj yoshlar uchun imkoniyatlarni kengaytirish, ularga zamonaviy sharoitlarni yaratib berish vazifasi ham doimiy e'tiborda. Ayniqsa, ijtimoiy himoya, sog'liqni saqlash, ta'limga bo'lgan har qanday to'siqlarni bartaraf etish uchun kompleks chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. Ilmga chanqoq, salohiyatli, yurtparvar yoshlarning ko'payishi, ularning qobiliyatini yuzaga chiqarish bo'yicha yaratilayotgan imkoniyatlar davlat siyosatining asosiy muvaffaqiyatlaridan sanaladi [4].

Yoshlarga oid davlat siyosati davlat idoralari, jamoat va nodavlat tashkilotlari, yetuk pedagoglar, ilmiy va ijodkorlar tomonidan ham qo'llab-quvvatlanmoqda. Ijtimoiy faollik, bilimli, kasb-hunarli, sog'lom bo'lgan yoshlar eng muhim ijtimoiy toifa bo'lib, ular bilan ishlashga oid masalalar har doim dolzarb hisoblanadi. Yoshlarning talab va ehtiyojini aniqlash, ularni to'g'ri yo'naltirish, qobiliyat va iqtidorini yuzaga chiqarish davlat siyosatining asosiy yo'nalishlaridandir. Davlat siyosati doirasida yoshlarga oid tashkilotlar faoliyati, ularga berilayotgan huquq va imtiyozlar, ular uchun yaratilgan imkoniyatlar kelajakda barkamol, aql-zakovati yuksak, intellektual va axloqiy barkamol yangi avlodni tarbiyalash imkonini bermoqda. Bu siyosat orqali yoshlarning o'ziga bo'lgan ishonchi ortib, o'z hayoti va kelajagiga, Vatan ravnaqi va farovonligiga daxldorlik hissi kuchaymoqda. O'zbekistonda yosh avlodga berilayotgan e'tibor va yaratilayotgan sharoit ularda yuksak maqsadlar sari intilish, vatanparvar, zamonaviy, taraqqiyparvar, mustaqil fikrlaydigan shaxslar etib shakllanishlariga ijobiy ta'sir ko'rsatmoqda [5].

Yoshlarga oid davlat siyosatini kuchaytirish uchun yangi tashabbuslar taklif qilish davlat va jamiyat oldidagi eng muhim vazifalardan biridir. Bu tashabbuslar yurtimiz yoshlari uchun yangi imkoniyatlar yaratishga, turli sohalarda ularning faol ishtirokini ta'minlashga, hayot sifati va kelajaga bo'lgan ishonchni mustahkamlashga xizmat qiladi. Har bir yangi chora-tadbir, dastur yoki loyihaning o'z o'rnini va ahamiyati bor. Yoshlarga oid yangi tashabbuslarni ishlab chiqishda ularning manfaatlari va ehtiyojlarini chuqur o'rganish, zamonaviy talablarga mos ravishda o'zgarishlar qilish, avvalo, jamiyat taraqqiyotini ta'minlashning, barqaror rivojlanishga erishishning eng muhim omillaridan biridir. Davlat tomonidan yoshlarni qo'llab-quvvatlash, ularning ta'lim olish, kasb-hunar o'rganish, bandlik va tadbirkorlik, ilm-fan va texnika, sport va madaniyat, ijtimoiy faoliyat kabi yo'nalishlardagi imkoniyatlarini kengaytirish uchun tubdan yangicha yondashuv va tashabbuslar zarur. Yangi davr yoshlariga yanada keng imkoniyat va sharoitlarni taqdim qilish bo'yicha avvalo normativ-huquqiy asoslar takomillashtirilmoqda, yoshlarga oid siyosatning har bir bosqichida ochiqlik va oshkoralik kuchaytirilmoqda, xalqaro tajribalar o'rganilmoqda hamda ilg'or tajribalar amaliyotga tatbiq etilmoqda. Bu jarayonda har bir loyiha, dastur va tashabbusda yoshlarning o'zlari faol qatnashmoqda. So'ngi yillarda yoshlarga oid davlat siyosatini kuchaytirish borasida mamlakatimizda islohotlar chuqurlashdi. Yangi tashabbuslarni ishlab chiqishda davlat rahbarining tashabbuskorligi, yoshlarning ovozi tinglashga bo'lgan alohida e'tibor, ularning dard-u istaklarini amaliy yechim topishga sodiqlik namoyon bo'lmoqda. Yoshlarga xizmat qiluvchi maxsus agentliklarning tashkil topishi, ularga mustaqil vakolatlar berilishi, faoliyati uchun zamonaviy sharoit va imkoniyatlar yaratilishi davlat siyosatini tubdan yangi bosqichga olib chiqdi. Bu agentliklar, jamg'armalar va kengashlar orqali yoshlarning manfaatlari, ehtiyojlari va takliflari o'rganilib, dasturlar ishlab chiqilmoqda va hayotga tatbiq qilinmoqda. Yoshlarga oid eng muhim yangi tashabbuslardan biri sifatida, yoshlarni har tomonlama qo'llab-quvvatlash iqtisodiy, ijtimoiy, madaniy, axborot va boshqa sohalarni qamrab olmoqda. Keyingi paytda yoshlar salohiyatini to'laqonli amalga oshirish uchun ularga mo'ljallangan zamonaviy o'quv dasturlari va yangi ta'lim texnologiyalari joriy qilinmoqda. Bunda yoshlarning zamon bilan hamnafas, ilg'or, raqobatbardosh bilim va kasb-hunarga ega bo'lishiga alohida ahamiyat qaratilmoqda. Yangi kasb-hunar markazlari, axborot texnologiyalari parklarining ochilishi, IT maktablar va boshqa innovatsion o'quv-institutlari soni ko'paytirilmoqda. Ta'lim va tarbiyada yangi yondashuvlar, zamon talablari bilan uyg'un kurslar va profillar kiritilmoqda. Yurtimizda yoshlarning xorijiy tillarni o'rganish, chet elda malaka oshirish, xalqaro loyihalarda ishtirok etishiga ham har tomonlama ko'mak berilmoqda. Tadbirkorlikni rivojlantirish bugungi davlat siyosatining asosiy yo'nalishlaridan biri sifatida yoshlarmiz uchun muhim daromad manbaini beradi, ularni o'z kuch va salohiyatini davlat hamda xalq qadriyatlari yo'lida safarbar qilishga xizmat qiladi. Yangi

tashabbuslar doirasida yoshlarga tadbirkorlik faoliyatiga kirib kelish uchun imtiyozli kreditlar, grantlar, o'quv dasturlari va maslahat xizmatlari ko'rsatilmoqda. Bu tashabbuslar ular uchun yana kuchli motivatsiya bo'lib, o'z biznesini boshlash va rivojlantirishda yo'l-yo'riq bermoqda. Yoshlarga oid davlat siyosatini kuchaytirishda zamonaviy bandlik modellari ham muhim ahamiyat kasb etmoqda. Onlayn ish o'rinlari, yarim stavkali (part-time) ish turlari, yangi kasblarni rivojlantirish va ishga yo'llash jarayonlarini takomillashtirish yangi tashabbuslarning asosi bo'lib kelmoqda. Yangi bandlik bozorida yoshlar uchun keng imkoniyatlar eshigi ochilmoqda, har bir yoshning o'z yo'lini topishi uchun zarur shart-sharoitlar yaratilgan, ularning iqtidori, layoqati va salohiyati to'liq yuzaga chiqishiga xizmat qilmoqda [6].

Xulosa: Xulosa o'rnida aytish mumkinki, O'zbekistonda yoshlarga oid davlat siyosati mamlakatda taraqqiyotning asosi va kafolati sifatida mavjud. Yoshlarga yaratilayotgan imkoniyatlar, davlat tomonidan ko'rsatilayotgan ko'mak hamda huquqiy asoslar tufayli yoshlar jamiyatda o'z o'rnini topmoqda, turli sohalarda o'z salohiyatini to'liq namoyon qila olmoqda. Yurtimizda yoshlarga oid davlat siyosatini izchil davom ettirish, yangi bosqichga ko'tarish O'zbekiston taraqqiyotining yuksak natijalarga erishishida muhim omil bo'lib xizmat qilmoqda. Mazkur siyosat kelajak avlod uchun mustahkam poydevor qo'yimoqda, taraqqiyot yo'lida ishonchli zamin yaratmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Abdullayeva, M. (2019). "Yoshlarning bandligini ta'minlashda zamonaviy yondashuvlar". *Yoshlar Ijtimoiy Hayotida*, 3(2), 65-71.
2. Akramov, S. (2018). "O'zbekiston yoshlari va ular uchun yaratilgan imkoniyatlar". *Ijtimoiy Fikr*, 5(1), 22-30.
3. Boltaboeva, N. (2021). "Yoshlarni ijtimoiy himoyalashda davlat siyosatining o'рни". *Davlat Bosqichlari*, 4(3), 55-63.
4. Ergasheva, Z. (2020). "Ta'lim tizimida yoshlar siyosati va islohotlar". *Ta'lim Innovatsiyalari*, 2(1), 79-86.
5. Islomova, G. (2022). "Yoshlarni ilm-fanga jalb etish: muammo va yechimlar". *Zamonaviy Ilm*, 6(4), 32-38.
6. Mamatqulova, S. (2017). "Yoshlar tadbirkorligini rivojlantirishda davlat siyosati". *Yangi O'zbekiston*, 1(1), 46-54.
7. Mirzayeva, D. (2019). "Yoshlar siyosati: nazariya va amaliyot". *O'zbekiston Ijtimoiy Fanlari*, 10(2), 98-106.